

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

92

Kiss Lajos

RP.

AZ „ATYA”

1964. márc. 14.

Magyar Nemzet

Szerző:

Cím:

Forrás:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Idő

Személy

Helyszám

"1961"

A magyar néprajz »szögény emböre« tegnap volt nyolcvan éves.

Nyolcvanadik születésnapja alkalmából az Elnöki Tanács a Munka Erdemrend kitüntetését adományozta Kiss Lajos Kossuth-díjas néprajztudósnak, a történettudományok doktorának, a hódmezővásárhelyi múzeum volt órének, a nyiregyházi múzeum nyugalmazott igazgatójának.

Mert ő a magyar néprajz legendás »szögény emböre«.

Otvennegyben, mikor fél évszázados munkásságát ünnepezték, a régi tanítványok nevében Ortutay Gyula így szólította meg: »Kedves Atya!« Kiss Lajos »atyja«, nevelője, istápolója volt több nemzedéknek, a nagy kortársak mellett egyik szellemi apja az egész néprajztudománynak. A forró ünneplést elhárította. S a meghatott csendben így felelt: »En a magyar néprajztudománynak csak a szögény emböre voltam és vagyok...«

Szegény emberként indult a hódmezővásárhelyi Tarján-nyegydből, s megírta a századvégi agrárproletárok nagy emberföldrajzát. »A szegény ember életé«-t, s »A szegény asszony életé«-t. MórícZ Zsigmond azt írta róla a Pesti Naplóban: »... így elmondani, ennyire tisztán, teljesen és őszintén ezt az igazságot! ez a legfőbb...« Kiss Lajos egy kor kegyetlen szorításában cselekedte meg ezt a legfőbbet. Írói modorának szerény, visszafogott tartózkodásával, s a tudós hüvösnek tetsző tárgyilagosságával ugyan, de világgá kiáltotta ezt a főbenjáró bűnt. Az alföldi szegénységet.

Edesapja katonakorában tanult meg írni-olvasni. Edesanyja libapásztorként ismerte meg a pusztát. A szegény ember gyermeke »aktor«-nak készült. Pesten színésznek tanult. Együtt lakott Csörtossal. Láta, csodálta Jászai Marit. Végül egy találkozás döntötte el az életét. Megismerte Györfly Istvánt. Hazatért Hódmezővásárhelyre. S korának csendes, kegyetlen drámája felé fordult.

Példátlanul gazdag életművet alkotott.

S ahogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kiadásában és Tóbiás Áron gondos összeállításában a nyolcvanadik születésnapra megjelent bibliográfiát forgatom... nem tudom, a kiadott, vagy még kiadatlan életműve a nagyobb?

A szegény emberek életén kívül megírta a vásárhelyi vásárok történetét, a művészéle-

tet, a vásárhelyi hétköznapokat, a kenyérsütés, tálas-mesterség, s a szücsmunka történetét, a karikásostor történetét, a szappanfőzés eredetét, a kenyérsütés babonáit, a temetkezési szokásokat, s »A tárgyak életé«-t, a népelet kellékeinek, egyedülvaló valóságát, s megszámlálhatatlanul sok néprajzi tanulmányt.

Egyik főműve, a »Régi Rétköz« még kiadásra vár. Számos esztendő alázatos gyűjtő munkájának a gyümölcse, terjedelmében is számottevő. 563 gépelt oldal!

Amit a szegények sorsáról, szokásairól, életmódjáról, családi viszonyairól, táplálkozásáról, születéséről, haláláról tudni, ismerni és gyűjteni lehetett — azt Kiss Lajos, az »atya« megtudta, megismerte és összegyűjtötte.

Élete egyébként, ahogy az egyik jó ismerőse egyszer megjegyezte, »csöndes, majdnem derűs szemlélődésben« telt el.

Az új kor, amelynek a szegénység megsemmisítése volt a zászlajára írva, mindent megadott neki, amit adhatott. Alkotó nyugalmat, kiadási lehetőséget, doktori címet, Kossuth-díjat, az életmű forró ünneplését.

A szögény embör legnagyobb jutalmát, az életmű koronáját azonban a szülők páttriában kapta meg. Már csak könyvek lapjain él — mert az életben megszűnt a szögény embör. Eltűnt a szegénység.

A szegénység hírmondójának ennél többet nem nyújthat az ország, s nem adhat az élet.

R. P.

110 HIRADÁSOK ÉS VI K 000 41. TITKOSI NYOMTATÁS